YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

4 päivänä toukokuuta 2006 *

Asiassa C-169/04,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka VAT and Duties Tribunal, Lontoo (Yhdistynyt kuningaskunta), on esittänyt 2.4.2004 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.4.2004, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Abbey National plc ja

Inscape Investment Fund

vastaan

Commissioners of Customs & Excise,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit J. Malenovský, S. von Bahr (esittelevä tuomari), A. Borg Barthet ja U. Lõhmus,

julkisasiamies: J. Kokott,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 10.3.2005 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Abbey National plc, edustajinaan barrister J. Woolf ja asianajaja J.-C. Bouchard, solicitor R. Crokerin valtuuttamina,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehinään K. Manji, E. O'Neill ja S. Nwaokolo, avustajanaan barrister R. Hill,

– Luxemburgin hallitus, asiamiehenään S. Schreiner,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään R. Lyal,

kuultuaan julkisasiamiehen 8.9.2005 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY (EYVL L 145, s. 1; jäljempänä kuudes direktiivi) 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty kahdessa riita-asiassa, joissa asianosaisina ovat Abbey National plc (jäljempänä Abbey National) ja Inscape Investment Fund sekä Commissioners of Customs & Excise (jäljempänä Commissioners) ja joissa on kyse yhtäältä trustia koskevien säännösten mukaan perustettujen tiettyjen toimiluvan saaneiden yhteissijoitusyritysten (authorised unit trusts) ja erään avoimen sijoitusyhtiön (Open-ended investment company, jäljempänä avoin sijoitusyhtiö) omaisuudenhoitajien suorittamien palvelujen ja toisaalta erään ulkopuolisen yhtiön avoimen sijoitusyhtiön rahastoyhtiön toimeksiannosta suorittamien hallinnointi- ja kirjanpitopalvelujen verotuksesta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön lainsäädäntö

3 Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdassa säädetään seuraavaa:

"Jäsenvaltioiden on vapautettava verosta jäljempänä luetellut liiketoimet edellytyksillä, joita ne asettavat vapautusten oikeaksi ja selkeäksi soveltamiseksi sekä veropetosten, veron kiertämisen ja muiden väärinkäytösten estämiseksi, edellä sanotun kuitenkaan rajoittamatta yhteisön muiden säännösten soveltamista:

– –

d) seuraavat liiketoimet:

1. luottojen myöntäminen ja välitys sekä luotonantajan harjoittama luoton hallinta;

2. luottotakuun tai muun vakuuden välitys ja muu käsittely sekä luotonantajan harjoittama luottotakuun hallinta;

3. liiketoimet, mukaan lukien välitys, jotka koskevat talletus- ja käyttötilejä, maksuja, tilisiirtoja, saamisia, shekkejä ja muita siirrettäviä asiakirjoja, lukuun ottamatta saamisten perimistä;

4. liiketoimet, mukaan lukien välitys, jotka koskevat valuuttaa sekä laillisina maksuvälineinä käytettäviä seteleitä ja kolikoita, lukuun ottamatta keräilyseteleitä ja -kolikoita; keräilyrahoina pidetään kulta-, hopea- ja muita metallikolikoita ja seteleitä, joita ei tavallisesti käytetä laillisina maksuvälineinä, sekä numismaattisesti arvokkaita kolikoita;

5. liiketoimet, mukaan lukien välitys mutta lukuun ottamatta hallintoa ja tallessapitoa, jotka koskevat osakkeita, yhtiö- ja yhteenliittymäosuuksia, obligaatioita ja muita arvopapereita, ei kuitenkaan

   – tavaroiden hallintaan oikeuttavia asiakirjoja,

   – 5 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja oikeuksia ja arvopapereita;

6. jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen hallinta."

4 Arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/611/ETY (EYVL L 375, s. 3) 1 artiklan 2 kohdassa määritellään yhteissijoitusyritykset yrityksiksi,

– "– joiden ainoana tarkoituksena on yleisöltä hankittujen varojen yhteinen sijoittaminen – – ja jotka toimivat riskin hajauttamisen periaatteella

ja

– joiden osuudet on haltijan vaatimuksesta ostettava takaisin tai lunastettava suoraan tai välillisesti näiden yritysten varoilla. – –"

5 Tämän saman 1 artiklan 3 kohdan mukaan tällaiset yritykset voidaan perustaa joko "sopimusoikeudellisten säännösten (rahastoyhtiöiden hoidossa olevat sijoitusrahastot), trusteja koskevien säännösten (unit trust) tai yhtiöjärjestyksen (sijoitusyhtiöt) nojalla". Direktiiviä 85/611 sovellettaessa sijoitusrahastona pidetään myös "unit trustia".

6 Tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan yhteissijoitusyritykselle myöntävät toimiluvan sen sijaintijäsenvaltion viranomaiset. Tällainen toimilupa on voimassa kaikissa jäsenvaltioissa.

7 Tämän saman direktiivin 4 artiklan 2 kohdassa säädetään, että sijoitusrahastolle voidaan antaa toimilupa ainoastaan, jos sillä on rahastoyhtiö ja omaisuudenhoitaja, kun taas sijoitusyhtiöllä, jolla silläkin on oltava omaisuudenhoitaja, ei ole pakko olla rahastoyhtiötä.

8 Direktiivin 85/611 7 artiklan 1 kohdan ja 14 artiklan 1 kohdan mukaan sekä sijoitusrahaston että sijoitusyhtiön varat on annettava omaisuudenhoitajan hoitoon.

9 Sijoitusrahastojen ollessa kyseessä omaisuudenhoitajan on lisäksi tämän direktiivin 7 artiklan 3 kohdan mukaan

"a) huolehdittava, että sijoitusrahaston puolesta suoritettavissa tai rahastoyhtiön suorittamissa osuuksien myynneissä, liikkeeseenlaskuissa, takaisinostoissa, lunastuksissa ja peruutuksissa noudatetaan lakia ja rahaston sääntöjä;

b) huolehdittava, että osuuksien arvo lasketaan lain ja rahaston sääntöjen mukaisesti;

c) noudatettava rahastoyhtiön antamia määräyksiä, jolleivät ne ole lain tai rahaston sääntöjen vastaisia;

d) huolehdittava, että sijoitusrahaston varoja koskeviin toimiin liittyvät maksut suoritetaan yleensä käytössä olevissa määräajoissa;

e) huolehdittava, että sijoitusrahaston tulot käytetään lain ja rahaston sääntöjen mukaisesti".

10 Sijoitusyhtiöiden osalta tämän saman direktiivin 14 artiklan 3 kohdassa täsmennetään, että omaisuudenhoitajan on varojenhoidon lisäksi

"a) huolehdittava, että sijoitusyhtiön suorittamissa tai sen puolesta suoritettavissa osuuksien myynneissä, liikkeeseenlaskuissa, takaisinostoissa, lunastuksissa ja peruutuksissa noudatetaan lakia ja yhtiön yhtiöjärjestystä;

b) huolehdittava, että sijoitusyhtiön varoja koskeviin toimiin liittyvät maksut suoritetaan yleensä käytössä olevissa määräajoissa;

c) huolehdittava, että sijoitusyhtiön tulot käytetään lain ja yhtiön yhtiöjärjestyksen mukaisesti".

11 Direktiivin 85/611 9 ja 16 artiklan mukaan omaisuudenhoitaja on sen valtion lainsäädännön mukaisesti, jossa rahastoyhtiöllä tai vastaavasti sijoitusyhtiöllä on sääntömääräinen kotipaikka, vastuussa rahastoyhtiötä tai sijoitusyhtiötä ja osuudenhaltijoita kohtaan tappioista, joita näille aiheutuu omaisuudenhoitajan velvoitteiden täyttämisen laiminlyömisestä tai sen tehtävien puutteellisesta suorittamisesta.

12 Tämän direktiivin 10 artiklan 1 kohdan ja 17 artiklan 1 kohdan mukaan sama yhtiö ei saa toimia sekä rahastoyhtiönä tai sijoitusyhtiönä että omaisuudenhoitajana.

13 Direktiiviä 85/611 on muutettu rahastoyhtiöiden ja yksinkertaistettujen tarjousesitteiden sääntelemiseksi 21 päivänä tammikuuta 2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/107/EY (EYVL L 41, s. 20) ja yhteissijoitusyritysten sijoitusten osalta 21 päivänä tammikuuta 2002 annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2001/108/EY (EYVL L 41, s. 35). Muutetun direktiivin 85/611 5 artiklan 2 kohdan toisessa alakohdassa viitataan tämän saman direktiivin liitteeseen II, jossa on luettelo, joka ei ole tyhjentävä, niistä toiminnoista, jotka kuuluvat sijoitusrahastojen ja sijoitusyhtiöiden hallinnointitehtäviin. Tuossa luettelossa mainitaan seuraavat toiminnot:

"– Sijoitusten hoito;

– Hallinnoiminen:

a) lakisääteiset ja rahastonhoitoon liittyvät kirjanpitopalvelut,

b) asiakastiedustelut,

c) arvonmääritys ja hinnoittelu (veroilmoitukset mukaan luettuna),

d) säännösten noudattamisen seuranta,

e) osuudenhaltijarekisterin ylläpito,

f) tulojen jakaminen,

g) osuuksien liikkeeseenlasku ja lunastaminen,

h) sopimusten selvitystoiminta (osuustodistusten toimitus mukaan luettuna),

i) tietojen kirjaaminen;

– Markkinointi"

14 Muutetun direktiivin 85/611 5 g artiklan 1 kohdassa, jota tämän saman direktiivin 13 b artiklan mukaan sovelletaan myös sijoitusyhtiöihin, jotka eivät ole nimenneet toimiluvan saanutta rahastoyhtiötä, säädetään, että tiettyjen edellytysten täyttyessä rahastoyhtiöt voivat "siirtää liiketoimintansa tehostamiseksi yhden tai useamman omista tehtävistään kolmansille osapuolille".

Kansallinen lainsäädäntö

15 Vuoden 1994 arvonlisäverolain (Value Added Tax Act 1994) liitteessä 9 olevan 5 ryhmän 9 ja 10 kohdassa säädetään, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettuja "sijoitusrahastoja" ovat Yhdistyneessä kuningaskunnassa "authorised unit trusts" -nimiset sijoitusrahastot (9 kohta) ja avoimet sijoitusyhtiöt (10 kohta).

16 Direktiivi 85/611 on täytäntöönpantu Yhdistyneessä kuningaskunnassa vuoden 2000 lailla rahoituspalveluista ja -markkinoista (Financial Services and Markets Act 2000, jäljempänä FSMA), jonka soveltamisala on kuitenkin laajempi kuin tämän direktiivin.

17 FSMA:n mukaan "authorised unit trust" on yhteissijoitusjärjestely, jonka omaisuus on trustin hallussa osuudenomistajien lukuun ja jolle on myönnetty toimilupa. Sijoittajat ostavat tai myyvät rahasto-osuuksia tämän järjestelyn avulla. Jos kyse ei ole siitä, että hallinnoija ostaa takaisin sijoittajan osuuksia tai myy niitä sijoittajalle, uusia osuuksia syntyy tai ne lunastetaan joka kerta, kun sijoittaja ostaa tai myy osuuksia.

18 Rahoituspalveluista vastaavan viranomaisen (Financial Services Authority) antamassa, "Collective Investment Schemes Sourcebook" -nimisessä ohjekirjassa (jäljempänä CIS-ohjekirja) mainittuihin yhteissijoitusjärjestelyihin sovellettavien sääntöjen mukaan "authorised unit trustin" hallinnoijan on hoidettava viimeksi mainittua rahaston sääntöjen, CIS-ohjekirjan mukaisten sääntöjen ja viimeisimmän tarjousesitteen mukaisesti.

19 Ennakkoratkaisupyynnössä todetaan, että avoin sijoitusyhtiö on eräänlainen sijoitusrahastoa muistuttava yhteisrahoitusjärjestely, joka kuitenkin on rakenteeltaan kauppayhtiö sen sijaan, että siihen sovellettaisiin trusteja koskevia oikeussääntöjä.

FSMA:n säännöksien lisäksi avoimiin sijoitusyhtiöihin sovelletaan muun muassa vuoden 2001 asetusta avoimista sijoitusyhtiöistä (Open-Ended Investment Companies Regulations 2001, jäljempänä avoimia sijoitusyhtiöitä koskeva asetus). Avoimen sijoitusyhtiön yhtiöpääoma on muuttuva, joten uusia osuuksia syntyy, jos sijoittaja haluaa sijoittaa yhtiöön, ja ne lunastetaan takaisin, kun sijoittaja haluaa päästä sijoituksestaan eroon.

20 Avoimia sijoitusyhtiöitä koskevassa asetuksessa vaaditaan, että avoimen sijoitusyhtiön toimintaa hallinnoi vähintään yksi toimiluvan saanut hallinnoija (Authorised Corporate Director, jäljempänä ACD). Sen on oltava oikeushenkilö, jolla on toimilupa ja lupa toimia yhtiön hallinnoijana.

21 FSMA:ssa ja CIS-ohjekirjassa "authorised unit trustin" omaisuudenhoitajaa nimitetään "trusteeksi", kun taas avoimia sijoitusyhtiöitä koskevassa asetuksessa avoimen sijoitusyhtiön omaisuudenhoitajaa nimitetään "omaisuudenhoitajaksi".

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

22 Abbey National ALV -yritysryhmän jäsenistä Abbey National Unit Trust Managers Limited on 15:n ja Scottish Mutual Investment Managers Limited 11:n "authorised unit trustin" hallinnoija.

23 Näiden viimeksi mainittujen trusteet ovat joko Clydesdale Bank plc (jäljempänä Clydesdale) tai Citicorp Trustee Company Limited (jäljempänä Citicorp) taikka HSBC Bank plc (jäljempänä HSBC). Kansallinen tuomioistuin toteaa, että ne

veloittavat trusteen tehtävien hoitamisesta yleisen palkkion. Vaikka Clydesdale ja HSBC toimivat myös arvopapereiden säilyttäjinä, säilyttäminen yleisesti ei sisälly niiden veloittamiin yleisiin trustee-maksuihin, vaan siitä peritään erillinen maksu, kun taas Citicorp, vaikka se onkin trustee, ei toimi säilyttäjänä.

24 Inscape Investments Limited on nimetty Inscape Investment Fundin ACD:ksi ja Abbey National Asset Managers Limited kolmen muun avoimen sijoitusyhtiön ACD:ksi. Myös Inscape Investments Limited ja Inscape Investment Fund kuuluvat samaan arvonlisäverovelvollisten ryhmään kuin Abbey National.

25 Citicorp on nimetty näiden neljän avoimen sijoitusyhtiön omaisuudenhoitajaksi, ja se veloittaa tehtävistään yleisen maksun. Näidenkään osalta se ei kuitenkaan toimi arvopapereiden säilyttäjänä.

26 Inscape Investments Limited teki vuoden 2000 lopulla Bank of New York Europe Limitedin ja tämän jälkeen Bank of New Yorkin (jäljempänä Bank of New York) kanssa sopimuksen Inscape Investment Fundin kirjanpidon hoitamisesta. Tuon sopimuksen mukaan Bank of New York sitoutui suorittamaan tiettyjä Inscape Investments Limitedin sille siirtämiä palveluja, erityisesti tuottojen ja rahasto-osuuksien tai -osakkeiden hintojen laskennan, varojen arvioinnin, kirjanpidon, tuottojen jakamiseksi tarvittavien ilmoitusten laatimisen, tietojen ja dokumenttien toimittamisen säännöllisin väliajoin julkaistavia tilinpäätöksiä, veroilmoituksia, tilastoja ja arvonlisäveroilmoituksia varten, sekä tuottoennusteiden laatimisen.

27 Bank of New York sitoutui suorittamaan muitakin palveluita kuten tietojenkäsittelyä, rahaston täsmäyttämistä, kulujen ja menojen laskentaa ja kirjaamista, yhtiön liiketoimien kirjaamista,alarahastojen päivän hintojen jakamista lehdistölle, vero- ja

arvonlisäveroilmoitusten ja Englannin pankille annettavien ilmoitusten laatimista, jako- ja tuotto-osuuksien laskemista ja vastausten laatimista Inscape Investments Limitedin ja/tai omaisuudenhoitajan kysymyksiin.

28 Abbey National nosti kanteen sillä perusteella, että useat sen tytäryhtiöiden hallinnoimien "authorised unit trusts" -nimisten sijoitusrahastojen trusteet vaativat sitä maksamaan arvonlisäveroa, ja Inscape Investment Fund sillä perusteella, että sen omaisuudenhoitaja vaati sitä maksamaan arvonlisäveroa.

29 Lisäksi Abbey National riitauttaa sen, että Bank of New York laskuttaa Inscape Investments Limitediltä arvonlisäveroa hallinnointi- ja kirjanpitopalveluista, jotka se on suorittanut rahastonhoitajana.

30 Abbey National väittää myös, että Bank of New Yorkin suorittamat palvelut on vapautettu arvonlisäverosta, sillä ne ovat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettua "erityisten sijoitusrahastojen hallintaa". Se toteaa tältä osin, että rahaston hallinnointi on selvästikin osa sen hallintaa ja että tilannetta, jossa hallinnan sellaiset osa-alueet, jotka muodostavat hallinnan tunnusomaisen ja olennaisen osa, annetaan kokonaisuudessaan tai suurelta osin alihankkijoiden hoidettaviksi, ei saa kohdella eri tavoin kuin investointivalintoihin liittyvien tiettyjen päätösten antamista alihankkijoiden hoidettaviksi.

31 Abbey National ja Inscape Investment Fund väittävät myös, että muut kuin "authorised unit trustin" trusteeiden ja avoimen sijoitusyhtiön omaisuudenhoitajien suorittamat säilytyspalvelut on nekin vapautettu kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan nojalla. Hallintatehtäviin kuuluvat näet sekä omaisuudenhoitajan tai trusteen suorittamat valvonta- että päätöksentekotehtävät.

32 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että Commissionersin mukaan tunnusomainen olennainen osa erityisten sijoitusrahastojen hallintaa on investointien hallinta, joka sisältää tämän hallinnan kohteena olevien varojen valinnan ja luovuttamisen. Se väittää, että tämä sulkee trusteeiden ja omaisuudenhoitajien suorittamat palvelut vapautuksen soveltamisalan ulkopuolelle, koska ne eivät yleensä suoraan osallistu investointien hallintaa koskevien päivittäisten päätösten tekemiseen ja koska niiden ensisijaisena tehtävänä on kuluttajan ja sijoittajan suojelu. Tämä sulkee myös rahaston hallinnoijan suorittamat hallintopalvelut vapautuksen soveltamisalan ulkopuolelle, sillä niihin ei kuulu hallinnan kohteena olevien varojen valintaa ja luovuttamista.

33 Kansallinen tuomioistuin huomauttaa, ettei kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädetyn vapauttamisen ulottuvuus ole selvä. Se toteaa, että eri jäsenvaltioiden käytännöt eroavat pääasiassa kyseessä olevan kaltaisten liiketoimien kohtelun osalta.

34 VAT and Duties Tribunal, London, on päättänyt tässä tilanteessa lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Tarkoittaako kuudennen arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaan sisältyvä 'jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen hallintaa' [englanninkielisessä versiossa 'the management of special investment funds as defined by Member States'] koskeva verovapautus sitä, että jäsenvaltioilla on paitsi toimivalta määritellä erityiset sijoitusrahastot, jotka voivat saada vapautuksen verosta, myös toimivalta määritellä erityisten sijoitusrahastojen 'hallintaan' kuuluvat toiminnot?

2) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi ja kuudennen arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan käsitteelle 'hallinta' on annettava itsenäinen yhteisön oikeuden mukainen merkitys, kun otetaan huomioon – – direktiivi 85/611 – –, ovatko palvelut, joista omaisuudenhoitaja tai trustee veloittaa – – direktiivin [85/611] 7 ja 14 artiklan, kansallisten säännösten ja rahastojen sääntöjen mukaisten suoritusten perusteella, kuudennen arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettuja verosta vapautettuja 'erityisten sijoitusrahastojen hallintaan' liittyviä palveluja?

3) Mikäli ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi ja käsitteelle 'hallinta' on annettava itsenäinen yhteisön oikeuden mukainen merkitys, sovelletaanko kuudennen arvonlisäverodirektiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädettyä 'erityisten sijoitusrahastojen hallintaa' koskevaa verovapautusta palveluihin, joita ulkopuolinen hallinnoija suorittaa rahaston hallinnointitehtävien yhteydessä?"

Ensimmäinen kysymys

35 Ensimmäisessä kysymyksessään kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa mainittu erityisten sijoitusrahastojen "hallinnan" käsite sellainen yhteisön oikeuden itsenäinen käsite, jonka sisältöä jäsenvaltiot eivät saa muuttaa.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

36 Abbey National, Luxemburgin hallitus ja Euroopan yhteisöjen komissio katsovat, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa

säädettyä "jäsenvaltioiden määrittelemien erityisten sijoitusrahastojen hallinnan" vapauttamista on tulkittava siten, ettei sillä anneta viimeksi mainituille valtaa määritellä niitä toimintoja, jotka termi rahastojen "hallinta" kattaa.

37 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus sitä vastoin väittää, että tällä vapauttamisella annetaan jäsenvaltioille tämä valta samoin kuin valta päättää, mihin sijoitusrahastoihin vapautusta sovelletaan.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

38 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kuudennen direktiivin 13 artiklassa säädetyt vapautukset ovat yhteisön oikeuden itsenäisiä käsitteitä, joille on annettava yhteisön oikeuteen perustuva määritelmä, jonka tarkoituksena on välttää eroavaisuudet arvonlisäverojärjestelmän soveltamisessa eri jäsenvaltioissa (ks. mm. asia C-358/97, komissio v. Irlanti, tuomio 12.9.2000, Kok. 2000, s. I-6301, 51 kohta; asia C-428/02, Fonden Marselisborg Lystbådehavn, tuomio 3.3.2005, Kok. 2005, s. I-1527, 27 kohta ja yhdistetyt asiat C-394/04 ja C-395/04, Ygeia, tuomio 1.12.2005, Kok. 2005, s. I-10373 15 kohta).

39 Vaikka jäsenvaltiot tämän vuoksi eivät voikaan muuttaa niiden sisältöä, etenkään niiden soveltamisedellytyksistä päättäessään, tilanne on toinen silloin, kun neuvosto on jättänyt jonkin vapautuksen tiettyjen termien määrittelemisen niiden tehtäväksi (ks. asia C-468/93, Gemeente Emmen, tuomio 28.3.1996, Kok. 1996, s. I-1721, 25 kohta).

40 On siis tutkittava, annetaanko sekä "erityisten sijoitusrahastojen" käsitteen että näiden rahastojen "hallinnan" käsitteen vai ainoastaan ensin mainitun määrittelemineen kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdalla jäsenvaltioiden tehtäväksi.

41 Tältä osin on syytä todeta, että vaikka tuon säännöksen englannin- ja hollanninkieliset versiot ovatkin epäselviä sen ulottuvuuden osalta, muun muassa tanskan-, saksan-, ranskan- ja italiankielisistä versioista ilmenee, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa viitataan jäsenvaltioiden määritelmiin yksinomaan käsitteen "erityiset sijoitusrahastot" osalta.

42 Sitä, että tämän kansalliseen oikeuteen tehdyn viittauksen, sellaisena kuin se ilmenee muun muassa tanskan-, saksan-, ranskan- ja italiankielisistä versioista, ulottuvuus on suppea, tukee se asiayhteys, jossa tämä ilmaisu esiintyy, kuudennen direktiivin systematiikka ja tavoite välttää eroavaisuudet arvonlisäverojärjestelmän soveltamisessa eri jäsenvaltioissa.

43 Ensimmäiseen kysymykseen on siis vastattava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa mainittu erityisten sijoitusrahastojen "hallinnan" käsite on sellainen yhteisön oikeuden itsenäinen käsite, jonka sisältöä jäsenvaltiot eivät saa muuttaa.

Toinen ja kolmas kysymys

44 Toisessa ja kolmannessa kysymyksessään, jotka on syytä tutkia yhdessä, kansallinen tuomioistuin kysyy pääasiallisesti, onko kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan

d alakohdan 6 alakohtaa tulkittava siten, että käsite "erityisten sijoitusrahastojen hallinta" sisältää

– omaisuudenhoitajan direktiivin 85/611 7 ja 14 artiklan, sovellettavien kansallisten säännösten ja rahastojen sääntöjen mukaisesti toteuttamat ja veloittamat suoritukset; ja

– ulkopuolisen rahaston hallinnoijan rahaston hallinnointitehtävien ja kirjanpidon yhteydessä suorittamat palvelut.

Yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyt huomautukset

45 Abbey National ja Luxemburgin hallitus väittävät, että suoritukset, joista omaisuudenhoitaja tai trustee veloittaa direktiivin 85/611 7 ja 14 artiklan, kansallisten säännösten ja rahastojen sääntöjen mukaisten palvelujen perusteella, ovat kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettuja verosta vapautettuja suorituksia.

46 Tämä viimeksi mainittu säännös kattaa niiden mukaan myös palvelut, joita ulkopuolinen hallinnoija suorittaa rahaston hallinnointitehtävien yhteydessä.

47 Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus väittää, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa mainittu erityisten sijoitusrahastojen "hallinnan" käsite on ymmärrettävä siten, että sillä viitataan sijoitusrahaston hallinnoijan pääasialliseen tehtävään eli salkunhoitoon.

48 Tätä vapautusta ei sen mukaan sovelleta omaisuudenhoitajan tai trusteen veloittamiin sellaisiin suorituksiin, jotka ne ovat suorittaneet säilyttäessään sijoitusrahaston varoja tai valvoessaan hallinnoijan toimia tarkoituksin taata, että ne on suoritettu lakia ja rahaston sääntöjä noudattaen.

49 Samoista syistä kyseistä vapauttamista ei sen mukaan sovelleta sellaisiinkaan puhtaasti hallinnollisiin suorituksiin, joita rahastolle kirjanpitopalveluja alihankkijana suorittava toimija tarjoaa hallinnoijalle.

50 Komission mukaan kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa oleva ilmaisu "erityisten sijoitusrahastojen hallinta" kattaa kaikki rahaston toiminnan harjoittamiseen, toisin sanoen varojen sijoituspolitiikkaan sekä varojen osto- ja myyntipolitiikkaan, läheisesti liittyvät palvelut.

51 Palvelut, jotka omaisuudenhoitaja suorittaa direktiivin 85/611 7 ja 14 artiklan, kansallisten säännösten ja rahastojen sääntöjen mukaisesti, eivät sen mukaan ole kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettua rahaston hallintaa.

52 Ulkopuolisen hallinnoijan suorittamat ja rahaston hallinnointitehtäviin kuuluvat palvelut eivät nekään komission mukaan ole tuossa säännöksessä tarkoitettua rahaston hallintaa.

Yhteisöjen tuomioistuimen arviointi asiasta

53 Aluksi on todettava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohta koskee kaikkia erityisiä sijoitusrahastoja niiden oikeudellisesta muodosta riippumatta. Tämän säännöksen soveltamisalaan kuuluvat siis sekä sopimusoikeudellisten tai trusteja koskevien säännösten että yhtiöjärjestyksen nojalla perustetut yhteissijoitusyritykset.

54 Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan asiayhteydestä ja sen sanamuodosta ei nimittäin ilmene, että lainsäätäjän tarkoituksena olisi ollut rajoittaa tämän säännöksen soveltamisala ainoastaan sopimusoikeudellisten tai trusteja koskevien säännösten nojalla perustettuihin yhteissijoitusyrityksiin.

55 Kuudennen direktiivin antamisajankohtana tätä alaa koskevaa yhteisön terminologiaa ei nimittäin ollut vielä yhdenmukaistettu, sillä direktiivi 85/611, jonka 1 artiklan 3 kohdassa annetaan yhteisön oikeuden mukainen määritelmä yhteissijoitusyrityksille, annettiin vasta vuonna 1985. Vaikka direktiivin 85/611 1 artiklan 3 kohdan ranskan- ja italiankielisissä versioissa käytetään sopimusoikeudellisten säännösten nojalla perustettuja yhteissijoitusyrityksiä kuvattaessa samaa ilmaisua kuin kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa, näin ei menetellä tämän säännöksen muissa, muun muassa englannin-, saksan-, tanskan- ja hollanninkielisissä versioissa.

56 Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan soveltamisesta yhteissijoitusyritysten ja sijoittajien (osuudenomistajien) välillä suoritettuihin liiketoimiin on lisäksi todettava, että tämän säännöksen toisenlainen tulkinta, jolla sopimusoikeudellisten tai trusteja koskevien säännösten – mutta ei yhtiöjärjestyksen – nojalla perustettujen yhteissijoitusyritysten hallinta vapautettaisiin arvonlisä-

verosta, loukattaisiin lisäksi verotuksen neutraalisuuden periaatetta, johon muun muassa kuudennella direktiivillä käyttöön otettu yhteinen arvonlisäverojärjestelmä perustuu ja joka estää sen, että samoja liiketoimia suorittavia talouden toimijoita kohdeltaisiin eri tavoin arvonlisäveroa kannettaessa (ks. asia C-382/02, Cimber Air, tuomio 16.9.2004, Kok. 2004, s. I-8379, 23 ja 24 kohta ja asia C-280/04, Jyske Finans, tuomio 8.12.2005, Kok. 2005, s. I-16683, 39 kohta).

57 Sitten on tutkittava, mitä sijoitusrahastojen "hallinnan" käsitteellä tarkoitetaan.

58 Tältä osin on todettava, että tätä käsitettä ei millään tavoin määritellä kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa.

59 Tätä säännöstä on näin ollen tulkittava asiayhteytensä sekä kyseisen direktiivin tavoitteiden ja systematiikan valossa, ja tällöin on otettava erityisesti huomioon tässä säännöksessä säädetyn vapautuksen tarkoitus (ks. vastaavasti asia C-284/03, Temco Europe, tuomio 18.11.2004, Kok. 2004, s. I-11237, 18 kohta ja em. asia Fonden Marselisborg Lystbådehavn, tuomion 28 kohta).

60 Ensiksi on todettava, että koska kuudennen direktiivin 13 artiklassa tarkoitetut vapautukset ovat poikkeuksia siitä yleisestä periaatteesta, jonka mukaan arvonlisävero kannetaan jokaisesta verovelvollisen vastiketta vastaan suorittamasta palvelusta, näitä vapautuksia on tulkittava suppeasti (ks. mm. asia C-275/01, Sinclair Collis, tuomio 12.6.2003, Kok. 2003, s. I-5965, 23 kohta ja asia C-8/01, Taksatorringen, tuomio 20.11.2003, Kok. 2003, s. I-13711, 36 kohta).

61 Direktiivin 85/611 1 artiklan 2 kohdasta ilmenee, että yhteissijoitusyritysten liiketoiminta muodostuu yleisöltä hankittujen varojen yhteisestä sijoittamisesta siirtokelpoisiin arvopapereihin. Yhteissijoitusyritykset muodostavat nimittäin niillä varoilla, jotka merkitsijät maksavat osuuksien oston yhteydessä, merkitsijöiden lukuun ja palkkiota vastaan siirtokelpoisista arvopapereista koostuvia salkkuja ja hoitavat niitä niiden lukuun (ks. asia C-8/03, BBL, tuomio 21.10.2004, Kok. 2004, s. I-10157, 42 kohta).

62 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 68 kohdassa huomauttanut, kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädetyn, sijoitusrahastoihin liittyvien liiketoimien verosta vapauttamisen tavoitteena on muun muassa helpottaa piensijoittajien sijoitusyritysten avulla tapahtuvaa arvopaperisijoittamista. Tämän säännöksen 6 alakohdalla pyritään varmistamaan, että yhteinen arvonlisäverojärjestelmä olisi verotuksellisesti neutraali tilanteissa, joissa on valittava, tehdäänkö sijoitus suorana sijoituksena arvopapereihin vai yhteissijoitusyrityksen välityksellä.

63 Tästä seuraa, että tämän vapauttamisen kohteena olevat liiketoimet ovat liiketoimia, jotka ovat tunnusomaisia yhteissijoitusyrityksen toiminnalle.

64 Näin ollen kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan soveltamisalaan kuuluvat salkunhoitoon liittyvien tehtävien lisäksi itse yhteissijoitusyritysten hallinnointiin kuuluvat toiminnot, kuten muutetun direktiivin 85/611 liitteessä II olevan otsikon "hallinnoiminen" alla mainitut toiminnot, jotka ovat yhteissijoitusyrityksille tunnusomaisia toimintoja.

65 Tämä säännös ei sitä vastoin koske yhteissijoitusyrityksen omaisuudenhoitajan niitä toimintoja, jotka mainitaan direktiivin 85/611 7 artiklan 1 ja 3 kohdassa ja 14 artiklan 1 ja 3 kohdassa. Nämä toiminnot eivät nimittäin liity yhteissijoitusyritysten hallintaan vaan niiden toiminnan valvontaan ja tarkastukseen, ja niillä pyritään varmistamaan, että yhteissijoitusyritysten hallinta tapahtuu lain mukaisesti.

66 Ulkopuolisen hallinnoijan suorittamista rahaston hallinnointi- ja kirjanpitopalveluista on aluksi todettava, että aivan kuten kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 ja 5 alakohdan perusteella vapautetut liiketoimetkin (ks. asia C-2/95, SDC, tuomio 5.6.1997, Kok. 1997, s. I-3017, 32 kohta), kyseisen artiklan 6 alakohdassa tarkoitettu sijoitusrahastojen hallinta määritellään sekin tarjottujen palvelujen luonteen eikä palvelujen tarjoajan tai vastaanottajan avulla.

67 Kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan sanamuodolla ei lähtökohtaisesti suljeta pois sitä, että sijoitusrahastojen hallinta jakautuu useisiin toisistaan erillisiin palveluihin, jotka tällöin saattavat kuulua tuossa säännöksessä mainitun käsitteen "erityisten sijoitusrahastojen hallinta" alaan ja joihin saatetaan soveltaa siinä säädettyä vapautusta silloinkin, kun ne suorittaa ulkopuolinen hallinnoija (ks. vastaavasti kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 alakohdan osalta em. asia SDC, tuomion 64 kohta ja kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan osalta asia C-235/00, CSC Financial Services, tuomio 13.12.2001, Kok. 2001, s. I-10237, 23 kohta).

68 Näin ollen verotuksen neutraalisuuden periaate aiheuttaa sen, että toimijoiden on voitava valita se toimintamalli, joka tiukasti taloudelliselta kannalta katsoen soveltuu niille parhaiten, ilman sitä vaaraa, että niiden liiketoimet suljettaisiin kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa säädetyn verosta vapauttamisen ulkopuolelle.

69 Tästä seuraa, että ulkopuolisen hallinnoijan suorittamat hallinnointipalvelut kuuluvat lähtökohtaisesti kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan soveltamisalaan.

70 Jotta ulkopuolisen hallinnoijan suorittamia rahaston hallinnointi- ja kirjanpitopalveluja voitaisiin pitää kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa tarkoitettuina verosta vapautettuina liiketoimina, niiden on kokonaisuutena arvioiden muodostettava sellainen erillinen kokonaisuus, jolla täytetään tässä samassa 6 alakohdassa kuvatun palvelun erityiset ja olennaiset tehtävät (ks. vastaavasti kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 5 alakohdan osalta em. asia SDC, tuomion 66 kohta ja em. asia CSC Financial Services, tuomion 25 kohta).

71 Suoritettujen palvelujen on siis koskettava erityisen sijoitusrahaston hallinnalle tunnusomaisia ja olennaisia toimintoja. Pelkät aineelliset tai tekniset palvelut, kuten tietotekniikkajärjestelmän asentaminen, eivät kuulu kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdan soveltamisalaan (ks. vastaavasti 13 artiklan B kohdan d alakohdan 3 alakohdan osalta em. asia SDC, tuomion 66 kohta).

72 Näin ollen on todettava, että kuudennen direktiivin 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaa on tulkittava siten, että ulkopuolisen hallinnoijan suorittamat rahaston hallinnointi- ja kirjanpitopalvelut kuuluvat tässä säännöksessä tarkoitetun käsitteen "erityisten sijoitusrahastojen hallinta" alaan, jos ne kokonaisuutena arvioiden muodostavat erillisen kokonaisuuden ja jos ne ovat erityisiä ja olennaisia sijoitusrahaston hallinnalle.

73 Kansallisen tuomioistuimen tehtäviin kuuluu päättää, ovatko pääasiassa kyseessä olevat palvelut näiden arviointiperusteiden mukaisia.

74 Edellä esitetystä seuraa, että toiseen ja kolmanteen kysymykseen on siis vastattava, että 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaa on tulkittava niin, että ulkopuolisen hallinnoijan suorittamat rahaston hallinnointi- ja kirjanpitopalvelut kuuluvat tässä säännöksessä tarkoitetun käsitteen "erityisten sijoitusrahastojen hallinta" alaan, jos ne kokonaisuutena arvioiden muodostavat erillisen kokonaisuuden ja jos ne ovat erityisiä ja olennaisia näiden rahastojen hallinnalle. Tämän käsitteen alaan eivät sitä vastoin kuulu direktiivin 85/611 7 artiklan 1 ja 3 kohdassa sekä 14 artiklan 1 ja 3 kohdassa mainittujen palvelujen kaltaiset palvelut, joilla suoritetaan omaisuudenhoitajan tehtäviä.

Oikeudenkäyntikulut

75 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Jäsenvaltioiden liikevaihtoverolainsäädännön yhdenmukaistamisesta – yhteinen arvonlisäverojärjestelmä: yhdenmukainen määräytymisperuste – 17 päivänä toukokuuta 1977 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 77/388/ETY 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohdassa mainittu erityisten sijoitusrahastojen "hallinnan" käsite on sellainen yhteisön oikeuden itsenäinen käsite, jonka sisältöä jäsenvaltiot eivät saa muuttaa.**

2) **Kuudennen direktiivin 77/388 13 artiklan B kohdan d alakohdan 6 alakohtaa on tulkittava niin, että ulkopuolisen hallinnoijan suorittamat rahaston hallinnointi- ja kirjanpitopalvelut kuuluvat tässä säännöksessä tarkoitetun käsitteen "erityisten sijoitusrahastojen hallinta" alaan, jos ne kokonaisuutena arvioiden muodostavat erillisen kokonaisuuden ja jos ne ovat erityisiä ja olennaisia näiden rahastojen hallinnalle.**

Tämän käsitteen alaan eivät sitä vastoin kuulu arvopapereihin kohdistuvaa yhteistä sijoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä (yhteissijoitusyritykset) koskevien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 20 päivänä joulukuuta 1985 annetun neuvoston direktiivin 85/611/ETY 7 artiklan 1 ja 3 kohdassa sekä 14 artiklan 1 ja 3 kohdassa mainittujen kaltaisia omaisuudenhoitajan tehtäviä vastaavat suoritukset.

Allekirjoitukset